

The background of the entire image is a stylized illustration of a stage. At the top, there are decorative elements resembling the top of a chandelier or stage lights in a light blue color. Below these, two heavy red curtains hang down, framing a dark stage area. A bright, circular spotlight shines from the upper right, casting a beam of light onto the stage floor. The text is centered within this stage scene.

CAPRICER MED

OD

ERIC ERICSON & ROBERT SUND
DEL 5. 1987-1990

BIS Northern Lights

CAPRICER MED OD · DEL 5 (1987-1990)

1987

1	SVERIGES FLAGGSTÅNG	3'44
	<i>text: Björn Barlach, musik: Kurt-Åke Frisk (Manus)</i>
Orphei Drängar	
2	JOAKIM UTI BABYLON	2'38
	<i>text & musik: C.M. Bellman, arr.: Robert Sund</i>
Håkan Sund, Georg Riedel, Johan Dielemans, OD	
3	VEM KAN SEGLA / FJÄRILN VINGAD	6'51
	<i>trad. / text & musik: C.M. Bellman, arr.: Robert Sund</i>
Toots Thielemans, Håkan Sund, Georg Riedel, Johan Dielemans, OD	
4	KOLM MUL OLI KAUNIST SÕNA	5'38
	<i>text: Paul-Eerik Rummo, musik: Veljo Tormis (Eesti Raamat)</i>
Andreas Alin, OD	
5	MOZARTS PIANOKONSERT NR 21 (med variationer)	6'13
	<i>musik: W.A. Mozart, arr.: Robert Sund</i>
Gösta Ekman, Toots Thielemans, orkester ur OD	
6	STADSHOTELLET I KALMAR	3'48
	<i>text: Gösta Ekman & Rolf Börjlind (Manus)</i>
Gösta Ekman, OD	
7	BLUESETTE	4'05
	<i>text: Hans Alfredsson & Tage Danielsson, musik: Toots Thielemans (Gehrmans)</i>
<i>arr.: Robert Sund</i>
Gösta Ekman, Toots Thielemans, OD	

1988

- [8] BALLADEN OM HERR ROSENBLOMS SPELEMÄN 2'58
text & musik: Ulf Peder Olrog (Nils-Georgs Musikförlag)
arr.: Robert Sund
OD, solo: Robert Sund
- [9] TEACH ME TIGER 2'29
text & musik: Nino Tempo & April Stevens (EMI)
arr.: Robert Sund
Margareta Krook, Håkan Sund, Curt Andersson, Björn Sjödin, OD
- [10] SUDDA, SUDDA 5'32
text & musik: Gullan Bornemark (Almqvist & Wiksell)
arr.: Staffan Lindberg
OD, solo: Magnus Bergel

1989

- [11] YUPPIE-RAP 3'26
text: Gertrud Hemmel (Manus)
OD
- [12] LA VIE EN ROSE 4'10
text: Edith Piaf, musik: Luis Guglielmi (Arpège Éditions Musicales/EMI)
arr.: Robert Sund
Barbara Hendricks, Sture Åkerberg, OD
- [13] KULLDANSEN 3'12
trad., arr.: Bengt Hallberg
Bengt Hallberg, Sture Åkerberg, OD

1990

- 14 AT THE HOP / ROCK AROUND THE CLOCK 4'10
*text & musik: Arthur Singer, John Medora & David White /
Max C. Freedman & Jimmy De Knight (Peer Music / Universal)*
arr.: Julian Kershaw
Sophisticated Ladies (Ulrika Jansson, Annette Mannheimer, Mona Bengtsson, Åsa Forsberg)
- 15 ILTAPILVIÄ 3'11
text: V.A. Koskenniemi, musik: Toivo Kuula (R.E. Westerlund)
OD
- 16 BEDRAGARENS VÄG 3'08
text: Robert Sund, finsk trad, arr.: R. Sund / Ingvar Karkoff (stråkar)
Sophisticated Ladies, OD
- 17 CAROLA 2'54
text & musik: Robert Broberg (Sonora Musikförlag)
arr.: Robert Sund
Robert Broberg, OD
- 18 I COULD HAVE DANCED ALL NIGHT 2'43
text: Alan Jay Lerner, musik: Frederick Loewe (Warner Chappell)
arr.: Robert Sund
Robert Broberg, Sophisticated Ladies, OD

TT: 71'42

ORPHEI DRÄNGAR · ERIC ERICSON & ROBERT SUND

CAPRICER MED OD

Dokumentationen av OD:s Capricer har nu hunnit fram till slutet av 80-talet, och den här utgåvan domineras av årgången -87, som var ett märkligt år – inte minst för att OD då ställde en alldeles egen symfoniorkester på fötter. En Mozartbegränsad, men ändå...

Men vi börjar med Kurt-Åke "Kaggen" Frisks och Björn Barlachs kärleksfulla lustmord på Alfvéns *Sveriges Flagga* och Stenhammars *Sverige*. Alla skriver om fosterlandet och om flaggan, men ingen om den förenande länken mellan dessa två, brukade Kaggen förklara motivvalet. *Sveriges Flaggstång*, som "är som ett finger på Sveriges hand", blir en tungt lunkande anti-chauvinistisk orgie, där också Staffan Hjorths ljusa tenor hörs i ett solo. Efter det känns Robert Sunds avspända bossanova-arrangemang av *Joakim uti Babylon* som en fin kulturkrock.

Därefter blev det dags för en av dessa hemliga entréer, som gjorde det möjligt för den insatte att ögonblickligen känna igen artisten utan att behöva se honom: Toots Thiele-mans smög in i OD:s klang i *Vem kan segla förutan vind* med sitt blåaste munspelsljud, så vemodigt och vackert att ingen av alla dem som direkt kände igen hans spel störde med en applåd. Han är en märklig artist, Toots. Med sin oerhörda vänlighet och puttrande jovialitet är han närmast tomtelik, men samtidigt finns bluesens svärta, virtuosens enorma skärpa och precision och dessutom en underfundig humor i hans spel.

Vi har alltid sett till att Capricerna innehåller en god dos ren manskörsmusik. Ändå har vi ofta fått höra att "OD sjöng för lite" och det har förstås glatt oss. Estländaren Veljo Tormis tillhör OD:s favorittonsättare, och *Kolm mul oli kaunist sõna* är som så ofta hos Tormis ett folkmusikmotiv, den här gången i ett originellt samspel mellan en virtuos och lekfull flöjstämman och manskören. Flöjten spelas av uppsalasonen Andreas Alin, en i den välkända brödratrion, fallen efter pappa Sven, konsertpianisten. Folke, pianisten bland bröderna, blev ju sedermera också kördirigent och OD:s vicedirigent, numera kormästare på Stockholmsoperan.

Så händer något märkligt. Efter pausen kommer publiken tillbaka till en scen med en typisk symfoniorkester som väntar på att få börja spela: tidningsläsande, tuggummituggande, litet lagom blasé. Vad är detta för Caprice-gäst? Musiken börjar och det är Mozarts *21:a pianokonsert*, ”den som skrevs för den dära filmen, *Elvira Madigan*”. Men är det inte förstebasen Carl-Lennart i förstafiolen? Och andre-tenoren Carenbäck på horn? Och andrebasen Olerud med tvärflöjten? Publiken, som först låtit sig luras, ser snart att orkestern består helt av OD-ister, som gör vad de kan för att låta som Mozarts egen orkester. Men vem ska spela pianosolot? Den nervöse och excentriske pianisten är till allas häpnad Gösta Ekman, som drömt om att få spela pianokonsert med orkester och nu fick sin dröm uppfylld. ”Man kan väl ta nån långsam bit som jag kan klara?” Och *som* han övat (inte minst på den eleganta ”felspelningen” i första frasen), och så nervös han var, på riktigt. Att sedan Elvira Madigan själv smyger in och tränger undan Mozart, och Toots, och andra valser, och litet jazz med, det får man skylla på arrangören Robert Sund. Göstas plastik hade allt en dos Victor Borge i sig, vilket man anar av publikreaktionerna. Gösta återkommer sedan i sitt ”vanliga” fack med den sanslösa historien om kyparna på Stadshotellet i Kalmar, och Toots river av en härligt svängande *Bluesette* ihop med kören och komptrion.

Året därpå var det Robert som ledde Capricen (Eric och Robert hade då börjat sitt ”växelbruk”), och av någon anledning hade vi valt OS som tema. Den avbröts emellertid snart nog, när det visade sig att körens gemensamma urinprov (jodå, scenen pryddes av intrikata rörledningar som slutade i en stor tratt) var sprängfyllt med dopningsmedel, och någon musik att fästa på skiva innehöll inte detta OS. OD traskar så hemåt efter sin dopningavstängning till Roberts arrangemang av Olrogs *Balladen om herr Rosenbloms spelmän* (”Vi har varit på turné...”), där man också f.f.g. kan höra Robert som sångsolist med OD.

Årets sångartist var Tommy Körberg, men vi kunde också ge Margareta Krook tillfälle att realisera en gammal dröm – att sjunga en riktigt fänig pop-låt. En större

kontrast än den mellan Tommys sköna tenorbaryton och Margareta Krooks spruckna kontra-alt är svårt att tänka sig. Dramatens grand lady morrade fram en *Teach me Tiger* som sände rysningar av flera slag längs publikens ryggrader. Margareta var påtagligt road över att pausera från Beckett och Lorca och till och med få dirigera OD i *Ungersk dans No 5*, en för åhörarna mer kroppslig än musikalisk upplevelse som av lättförståeliga skäl inte finns med på denna skivutgåva.

Där finns i stället en märklig version av ett plågoris för många f.d. barn: Gullan Bornemarks *Sudda, sudda*. Staffan Lindberg, legitimerad fribytare, musikhögskolestudent, ankare i sånggruppen Viba Femba och avlägsen släkting till Gullan gjorde upp med sin barndoms musiktraumata i denna ganska kärleksfulla misshandel, där distriktsläkaren Magnus Bergel är gossolist.

Året därpå utspelades storslagen dramatik på Capricen i en av de mest minnesvärda föreställningarna genom åren. Märkligt nog finns inte mycket musikmaterial bevarat som passar för skiva. SVT spelade in föreställningen men ljudinspelningen är mer TV-mässig än CD-vänlig, säkert också beroende på att föreställningen var så utpräglat scenisk. Det började med att ett påtagligt ungdomligt och decimerat OD gjorde entré i värsta trendnissekostymerna av sent 80-talssnitt med yuppieportföljerna i stadigt grepp. Intågsmusiken var en datorstyrd syntversion av *Ja, jag kommer* med en robotiserad Folke Alin som dirigent, en *Yuppie-rap* med mottot ”i spetsen för en ny kultur vi har vår egotripp, vi har gjort klipp på klipp”. Plötsligt brakade den preparerade scenrampen i bitar, dynamit dånade, rök och damm vällde in och en revolutionär hop bestående av körens 60-talister gjorde kontrarevolution med viftande värjor, flygande fanor och franska färger. Naturligtvis segrade revolutionärerna, inte minst för att de hade en fanbärande världssopran, Barbara Hendricks, i sina led. Bengt Hallberg kördes in på skottkärra som svårt tilltygad borgare och skonades i nåder för ursäkten ”...jag spelar litet piano...”. Mycket franskt blev det förstås sedan, bland annat *La vie en rose* med Barbara men också en märklig legering av Chopins *Revolutionsetyd* och *Marseljäsen* som är alltför stökig för en skivåter-

givning. I stället har vi valt Bengts arrangemang på den alldeles svenska och orevolutionära *Kulldansen*.

1990 var det dags för rök på scenen igen, men den gången var det rök, rock, läder och nitar. OD sjöng *Satisfaction* med en kvinnlig doa-kör, som snart visade sig ha andra kvaliteter när den avslöjades som en av landets finaste stråkkvartetter, Sophisticated Ladies. Här får de följa upp rockstuket med egna arrangemang på två rocklåtar. Brutal stråkkvartett, kunde man säga. Alla fyra är ju välkända profiler i landets främsta symfoniorkestrar, och alltsedan dess har nog många med mig glatt associerat till rocklåtarna när vi sett dem på konsertestraden. SL blev förstas stora idoler i kören, och som en äkta fan-club klädde vi oss i T-shirts med deras porträtt på bringorna. Min är grön och tjänstgör fortfarande (2004), dock bara i trädgården.

Ett stycke som följt OD genom åren är Toivo Kuulas *Iltapilviä*, Aftonskyar, ett av dessa mustiga finska manskörsstycken som griper tag i hjärteroten på ett särskilt sätt. En god vän och musikälskare utbrast om stycket: "Den som inte älskar denna musik är en fähund." Kanske inte alldeles politiskt korrekt uttryckt, men örongodis för en manskörsångare. Sedan följer *Bedragarens väg*, en finsk tango som är unik genom att ha en finsk text skriven av Robert Sund, som inte kan ett ord finska. En så underbar melodi måste ha en text, tyckte Robert, och finns det ingen får man väl skriva en. (Det är f.ö. etablerad praxis vid Capricerna; några år tidigare sjöng vi en kinesisk text signerad undertecknad.) Sophisticated Ladies har åter hängt undan finkjolarna, finkulturella portamenti har ersatts med smeksamma *glissandi* och taglet brinner.

1990 var också året då Robert Broberg ideligen kom in på scenen och undrade vad han skulle göra. Så vitt man kunde se kom han aldrig på det, men varje gång gjorde han ett galet nummer i förbifarten efter en stunds typiskt pseudoförvirrat Robban-prat. Efter *Carola*, ett mycket typiskt Robban-nummer, kommer en final där vi lyckats övertala honom att sjunga "på allvar". Med sin något spetsiga tenor begär han klassikern *I Could Have Danced All Night* som förstas slutade med dans med

publiken. Det stycket hade arrangerats av årets dirigent, Robert Sund, och när man ser på den här utgåvans innehåll inser man hur mycket Roberts lysande arrangörskonst har betydelse för Capricerna.

Gunnar Birgegård

Orphei Drängars viktigaste tradition är förnyelse, brukar det påpekas. Sedan kören grundades 1853 har OD strävat efter att utveckla och finna nya vägar för manskören som musikalisk uttrycksform. Inriktningen på en elitkör var från början tydlig, och redan i slutet av 1800-talet gjorde kören långa internationella turnéer. 1910 engagerades Hugo Alfvén som körens dirigent, och under hans 37-åriga ledarskap utvecklades kören i riktning mot att bli vad Alfvén kallade en "vokalorkester" – en stor, mäktig klangkropp med potential att hävda sig i konkurrens med symfoniorkestrens uttrycksregister.

1951 inföll ett nytt märkesår i OD:s historia, då Eric Ericson utsågs till körens dirigent, en post han upprätthöll till 1991. Ericson införde en mängd ny musik på repertoaren – utländsk såväl som inhemsk – och arbetade målmedvetet för att skapa ett både smidigt och muskulöst körinstrument. Under Eric Ericsons tid som dirigent intensifierades arbetet med att bredda och förnya manskörsrepertoaren, en verksamhet som fortsätter under Ericsons efterträdare Robert Sund. OD har gått i bräschen för tillkomsten av ny manskörsmusik genom regelbundna kompositionsbeställningar till samtida svenska och utländska tonsättare. Man har också försökt vidga utrymmet för nya konsertformer genom de årligen återkommande "Capricerna", som fått efterföljare runtom i Sverige, och genom samarbete med jazzmusiker, folkmusiker, visartister m.m. Uppmärksammade turnéer har tagit OD till bl.a. Fjärran Östern, USA, Kanada, Mexiko, Centraleuropa, England och de nordiska länderna. Musikvideon till Jan Sandströms *The Singing Apes of Khao Yai* (som bl.a. visats på MTV) är ett utmärkt exempel på försöken att pröva nya former.

AN EVENING OF LIVELY FANCY

Uppsala is one of that select group of ancient cities whose modern identity is entirely dependent on its being the home of a world-famous university. Except that nowadays Uppsala is also known for its connection with the world-famous OD male-voice choir. Not to mention the almost equally famous *Codex Argenteus* or Silver Bible which, as one of the earliest books in existence, draws processions of visitors from all corners of the earth. The 'bible' is a sixth-century copy of the Gothic translation of the gospels made by Wulfila (a.k.a. Ulfilas) who was a fourth-century bishop and Arian heretic. Interestingly, the copy was made about the same time that the splendid burial mounds (substantial hills!) were being raised in Gamla Uppsala – the earliest traces of civilization in these parts.

The Silver Bible was once in the library of Queen Christina of Sweden – also considered 'heretical' by many of her compatriots when she abandoned her Lutheran heritage and 'went over' to Rome. Christina, of course, is famous because she was portrayed, in one of those seminal films that etches historical inaccuracy into our minds, by probably the most famous Swede of all time, the inimitable Greta Garbo. Yet the fanciful history to which we are introduced in this early sound film is in the best tradition of historical narrative. For the historian responsible for putting Scandinavia on the map was Adam of Bremen who, at the behest of the Bishop of Bremen in the 11th century reported the existence in Uppsala of a heathen temple with effigies of Thor, Wotan and Frey, roofed in gold and with a golden chain surrounding the edifice! Not to mention the sacred grove in the vicinity in which, it was claimed, the natives hung the corpses of animals and humans that they sacrificed in a grand ritual every ninth year. (Adam is thought to have misunderstood the dating system and the festival would presumably have been celebrated to fit in with the eight-year lunar cycle. Further, he is known not to have visited Uppsala but to have relied on hearsay. And modern historians doubt the veracity of the claim

regarding human sacrifices. In pre-Christian times the Vikings sacrificed horses.)

Greta Garbo, to return to the thread of our argument, was not from Uppsala – though Ingmar Bergman is – but from Stockholm, which is also important from the point of view of OD. Cities in Sweden are built at strategic points on the innumerable waterways which formerly provided the transport infrastructure in Sweden (boats in summer being replaced by horse-drawn sleds which made even better speed across the vast frozen lakes in wintertime.) Fortunately a railway was opened in 1863 linking Uppsala (spelt Upsala in those days) with the Swedish capital. It was a felicitous accident of creation which placed Uppsala and Stockholm within an hour of each other by rail, but we must not forget the papal bull of 1477 creating the University of Uppsala that was signed by Sixtus IV who naturally qualifies as one of the ‘worst’ popes in history (though much of the ‘dirt’ was disseminated by a Professor Infessura who was a committed republican, eager to destroy the temporal power of the popes, and who had further reason to dislike Sixtus IV on account of the pope regularly failing to grant his professorial stipend.)

The ‘accidents’ of geography and history have clearly contrived to produce just the right soil for OD to flourish. Uppsala provides the home and recruiting ground for the choir. Many choristers who attend the university find a livelihood in Stockholm and are able to continue singing with the choir. Thus OD uniquely combines a good influx of new blood and young voices with a strong nucleus of experienced choristers. Add to that the unique – Alfvén, Ericson, Sund – directing tradition and you have simply one of the very best male-voice choirs in the world. And a body of men of the most diverse accomplishments! Which becomes very evident at the annual ‘let-our-hair-down’ Caprices at which, as with this note, though with greater sophistication, your horizons will be widened, your mood brightened and your grasp of the extraordinary diversity of human capacities extended. The present disc gives a taste of this ‘smorgasbord’ of an event. Welcome to an ‘evening of lively fancy’; *un caprice*.

William Jewson

It is often said that **Orphei Drängar**'s most important tradition is renewal. Since the choir was founded in 1853, OD has striven to develop and find new outlets for the male-voice choir as an instrument of musical expression. Its determination to be an élite choir was clear from the outset, and by the late 1880s the choir was already undertaking long foreign tours. In 1910 Hugo Alfvén was appointed as the choir's conductor, and during his 37 years in this position the choir developed towards becoming what he termed a 'vocal orchestra' – a large, powerful body of sound with the potential to hold its own in competition with the expressive range of a symphony orchestra.

1951 was another important year in OD's history, when Eric Ericson was appointed conductor – a post he held until 1991. Ericson introduced a large quantity of new music to the repertoire, both Swedish and international pieces, and worked purposefully to create a flexible, muscular choral sound. During Eric Ericson's period as conductor, a conscious effort was made to extend and renew the male choir repertoire, and this process is continuing under Ericson's successor Robert Sund. OD has actively encouraged the composition of new male choir music by means of regular commissions from contemporary composers both in Sweden and abroad. The choir has also tried to broaden the scope of new concert forms with annual 'Caprices', which have been copied all over Sweden, and by collaborating with jazz musicians, folk artists, popular singers (etc.). OD has undertaken successful concert tours to the Far East, the United States, Canada, Mexico, central Europe, England and the Nordic countries. The music video of *The Singing Apes of Khao Yai* by Jan Sandström, which was broadcast by MTV, is a good example of the choir's work in experimenting with new genres of performance.

EIN ABEND GRANDIOSER GRILLEN

Uppsala ist eine jener traditionsreichen Städte, deren moderne Identität vollständig darauf basiert, daß sie eine weltberühmte Universität beheimaten. Mit dem Unterschied allerdings, daß Uppsala mittlerweile auch wegen seiner Verbindung zu dem weltberühmten Männerchor Orphei Drängar bekannt ist. Nicht zu vergessen den beinahe ebenso berühmten *Codex Argenteus* (Silberbibel), eines der ältesten erhaltenen Bücher (6. Jahrhundert), das Besucherscharen aus der ganzen Welt anlockt. Bei dieser „Bibel“ handelt es sich um eine Kopie der gotischen Evangelienübersetzung des Wulfila (oder Ulfilas), einem Bischof und arianischen Häretiker des 4. Jahrhunderts. Interessanterweise stammt die Abschrift aus derselben Zeit, als die großartigen Grabhügel (recht eigentlich kleine Berge!) in Gamla Uppsala errichtet wurden, die frühesten Spuren von Zivilisation in jener Gegend.

Einst befand sich die Silberbibel in der Bibliothek Königin Christinas von Schweden, deren Abkehr von der lutheranischen Tradition und Hinwendung zu Rom von vielen ihrer Landsleute ebenfalls als „häretisch“ empfunden wurde. Christina erlangte Berühmtheit nicht zuletzt dadurch, daß die wohl berühmteste Schwedin aller Zeiten, die großartige Greta Garbo, sie verkörperte – in einem jener Filme, die uns historisch nicht haltbare „Fakten“ tief einprägen. Gleichwohl steht die fantasievolle Geschichte, die dieser frühe Tonfilm vorstellt, in bester historiographischer Tradition. Der Historiker nämlich, der Skandinavien aus der Geschichtslosigkeit schrieb, war Adam von Bremen, der im Auftrag des Bischofs von Bremen im 11. Jahrhundert von der Existenz eines heidnischen Tempels berichtete, welcher mit Bildnissen von Thor, Wotan und Freia ausgestattet, mit Gold überdacht und mit einer Kette von Gold umgürtet war! Von dem benachbarten heiligen Hain ganz zu schweigen, in dem – so hieß es – die Einheimischen tote Tiere und Menschen aufhängten, um sie bei einem großen Ritual alle neun Jahre zu opfern. (Man nimmt an, daß Adam die Zeitrechnung mißverstanden hat; das Fest hat wohl eher im Rhyth-

mus des achtjährigen Mondzyklus stattgefunden. Moderne Historiker bezweifeln ferner die Richtigkeit der Angaben über die Menschenopfer. In vorchristlicher Zeit opferten die Wikinger Pferde.)

Greta Garbo – um zu unserem Thema zurückzukehren – stammt nicht aus Uppsala (aber Ingmar Bergman!), sondern aus Stockholm, das in Sachen OD ebenfalls von großer Bedeutung ist. Schwedische Städte wurden an strategischen Punkten an den zahllosen Wasserstraßen errichtet, die früher das schwedische Verkehrssystem ausmachten (die Boote, die man im Sommer benutzte, wurden im Winter von Schlitten ersetzt, die mit größerer Geschwindigkeit von Pferden über die großen, zugefrorenen Seen gezogen wurden.) Erfreulicherweise wurde 1863 eine Eisenbahnstrecke fertiggestellt, die Uppsala (damals: Upsala) mit der schwedischen Hauptstadt verband. Es war eine glückliche Schöpfungslaune, die den Abstand zwischen Uppsala und Stockholm auf eine Stunde Bahnfahrt verkürzte, doch dürfen wir nicht die päpstliche Bulle aus dem Jahr 1477 vergessen, mit der die Universität Uppsala geschaffen wurde – unterschrieben von Sixtus IV., der natürlich als einer der „schlimmsten“ Päpste der Geschichte gilt (obschon ein Großteil des „Schmutzes“ von einem Professor Infessura geworfen wurde, einem überzeugten Republikaner, der die weltliche Macht der Päpste zerstören wollte und darüber hinaus noch einen besonderen Grund hatte, Sixtus IV. nicht sonderlich zu mögen, denn dieser verweigerte ihm das Professorengehalt.)

Die geographischen und historischen „Zufälle“ haben offenkundig dazu beigetragen, für OD den rechten Boden zu bereiten. In Uppsala hat OD seine Heimat, in Uppsala rekrutiert OD seine Musiker. Viele der Sänger verdienen nach dem Studium in Uppsala ihren Lebensunterhalt in Stockholm und singen dennoch weiter im Chor. So verbindet OD auf einzigartige Weise den Zustrom frischen Blutes und junger Stimmen mit einem starken Bestand erfahrener Choristen. Rechnet man dazu noch die unvergleichliche – Alfvén, Ericson, Sund – Dirigententradition hinzu, dann hat man einfach einen der besten Männerchöre der Welt. Und einen Klangkörper

mit den unterschiedlichsten Fähigkeiten! Was namentlich die alljährlichen, überbordend ungezwungenen Capricen unter Beweis stellen, bei denen – wie mit diesen Notizen, wenngleich ungleich exquisiter – Horizonte erweitert, Stimmungen aufgehellert und Ansichten über die außergewöhnliche Vielfalt menschlicher Fähigkeiten auf neue Fundamente gestellt werden. Die vorliegende CD vermittelt einen Eindruck von diesem „Smorgasbord“ eines Konzertereignisses. Willkommen bei einem „Abend grandioser Grillen“ – *un caprice*.

William Jewson

Orphei Drängars wichtigste Tradition ist, wie oft betont wird, die Erneuerung. Seit seiner Gründung 1853 versucht OD, neue Wege zu entdecken und den Männerchor als musikalische Ausdrucksform weiterzuentwickeln. Die Tendenz zu einem Elitechor war schon am Anfang deutlich, und bereits zu Ende des 19. Jahrhunderts machte der Chor große internationale Tournéen. 1910 wurde Hugo Alfvén als Dirigent engagiert. Während seiner 37 Jahre dauernden Leitung entwickelte sich der Chor zu dem, was Alfvén ein „Vokalorchester“ nannte – ein großer, mächtiger Klangkörper mit einem Potential, welches mit den Ausdrucksmöglichkeiten eines Symphonieorchesters konkurrieren konnte. 1951 war ein weiterer Meilenstein in der Geschichte von OD, als Eric Ericson neuer Chorleiter wurde, ein Posten, den er bis 1991 innehatte. Ericson führte eine Menge neuer Musik in das Repertoire ein. Während Eric Ericsons Zeit als Dirigent wurde das Bemühen, das Männerchorrepertoire zu verbreitern und zu erneuern, intensiviert und später auch von Ericsons Nachfolger Robert Sund fortgesetzt. OD regt durch regelmäßige Kompositionsaufträge die Produktion von neuer Musik für Männerchor an. Auch versuchte man, durch die jährlich stattfindenden „Capricen“, und durch Zusammenarbeit mit Jazzmusikern, Volksmusikern, Liedermachern u.ä. Raum für neue Konzertformen zu schaffen. Gefeierte Tournéen führten OD z.B. in den Fernen Osten, USA, Kanada, Mexiko, Zentral-europa, England und die nordischen Länder.

UNE SOIRÉE FANTAISISTE ANIMÉE

Uppsala fait partie de ce groupe choisi d'anciennes villes dont l'identité moderne dépend entièrement de son université de réputation mondiale. Sauf qu'aujourd'hui, Uppsala est aussi connue pour son lien avec son internationalement célèbre chœur de voix d'hommes, OD. Il faut nommer aussi la non moins célèbre Bible d'argent ou *Codex Argenteus* qui, étant l'un des plus anciens livres existants, attire des processions de visiteurs de tous les coins de la terre. La « bible » est une copie du sixième siècle de la traduction gothique des évangiles faite par Wulfila (dit aussi Ulfilas), évêque du cinquième siècle et hérétique arien. Chose intéressante, la copie date d'à peu près le temps de l'érection des splendides monts funéraires (des collines substantielles !) dans la vieille Uppsala – les traces les plus anciennes de civilisation dans ces régions.

La Bible d'argent eut sa place un certain temps dans la bibliothèque de la reine Christine de Suède – considérée elle aussi comme « hérétique » par plusieurs de ses compatriotes quand elle abandonna son héritage luthérien et « se convertit » à Rome. Christine est évidemment célèbre parce que la Suédoise probablement la mieux connue de tous les temps, l'inimitable Greta Garbo, interpréta son rôle dans l'un de ces films qui gravent des erreurs historiques dans nos esprits. L'histoire fantaisiste qui nous est présentée dans ce vieux film sonore se situe dans la meilleure tradition de la narration historique. L'historien responsable de la mise de la Scandinavie sur la carte fut Adam de Brêmes qui, sur l'ordre de l'évêque de Brêmes au 11e siècle, rapporta l'existence à Uppsala d'un temple païen aux effigies de Thor, Wotan et Frey au toit d'or et avec une chaîne d'or entourant l'édifice ! Sans mentionner le bosquet sacré à proximité où, disait-on, les autochtones pendaient les corps des animaux et humains sacrifiés dans un grand rituel à tous les neuf ans. (On pense qu'Adam a mécompris le système des dates et que le festival était probablement célébré en concordance avec le cycle de huit ans de la lune. De plus, on sait que ne

s'étant pas rendu à Uppsala, il s'est fié au ouï-dire. Les historiens modernes doutent aussi de la véracité de l'affirmation concernant les sacrifices humains. Dans les temps pré-chrétiens, les Vikings sacrifiaient des chevaux.)

Pour retourner au fil de notre histoire, Greta Garbo n'était pas d'Uppsala – par contre Ingmar Bergman l'est – mais de Stockholm, ce qui est aussi important du point de vue d'OD. Les villes en Suède sont bâties à des points stratégiques sur les innombrables voies navigables qui formaient l'infrastructure du transport dans l'ancien temps en Suède (les bateaux estivaux étaient remplacés par des traîneaux tirés par des chevaux qui voyageaient encore plus rapidement sur les grands lacs gelés en hiver). Un chemin de fer fut heureusement ouvert en 1863 pour relier Uppsala (épelé Upsala en ce temps-là) à la capitale suédoise. Ce fut un heureux accident de fortune qui plaça Uppsala et Stockholm à une heure de distance en train l'une de l'autre mais on ne doit pas oublier la bulle papale de 1477 créant l'université d'Uppsala, signée par Sixte IV qui est qualifié de l'un des « pires » papes de l'histoire (quoique une grande partie du « mal » ait été semée par un certain professeur Infessura qui était un républicain engagé, désireux de détruire le pouvoir temporel des papes et qui avait d'autant plus de raisons de ne pas aimer Sixte IV que ce dernier refusait régulièrement de lui accorder une paye professorale).

Les « accidents » géographiques et historiques ont nettement fourni le sol justement propice à l'épanouissement d'OD. Uppsala constitue le lieu de résidence et de recrutement pour le chœur. Plusieurs choristes qui fréquentent l'université trouvent un gagne-pain à Stockholm et peuvent continuer à chanter avec le chœur. C'est ainsi qu'OD allie d'une manière unique un bon afflux de sang nouveau et de voix jeunes à un solide noyau de choristes expérimentés. Ajoutez à cela la tradition unique de direction – Alfvén, Ericson, Sund – et vous aurez simplement l'un des tout meilleurs chœurs d'hommes au monde et un groupe de gens aux talents les plus variés ! Cela se voit à l'œil nu aux Caprices annuels « décontractés » où, comme avec ce commentaire, vos horizons s'élargiront, votre humeur s'allégera et votre compréhension

de l'extraordinaire diversité des capacités humaines s'étendra. Ce disque donne un avant-goût du menu offert par un tel événement. Soyez les bienvenus à une « soirée fantaisiste animée » ; un caprice.

William Jewson

On a l'habitude de faire remarquer que la principale tradition d'**Orphei Drängar** est le renouvellement. Depuis la formation du chœur en 1853, OD s'est efforcé de développer et de trouver de nouvelles voies pour le chœur d'hommes comme forme d'expression musicale. L'orientation d'un chœur d'élite était claire dès le début et, à la fin du 19e siècle, le chœur fit de longues tournées internationales. En 1910, Hugo Alfvén fut engagé comme chef du chœur et, au cours de ses 37 ans avec l'ensemble, OD se développa en direction de ce qu'Alfvén appela un « orchestre vocal » – une grande sonorité puissante capable de se défendre en concurrence avec le registre d'expression de l'orchestre symphonique.

1951 fut une nouvelle année de marque dans l'histoire d'OD avec l'arrivée d'Eric Ericson à la tête du chœur, un poste qu'il occupa jusqu'en 1991. Ericson mit beaucoup de musique nouvelle au répertoire et il travailla intensément pour créer un instrument choral à la fois souple et musculeux. Sous l'ère d'Ericson comme chef, on intensifia le travail pour élargir et renouveler le répertoire pour chœur d'hommes, une activité qui se poursuit avec le successeur d'Ericson, Robert Sund. OD a pavé une voie pour la musique nouvelle pour chœur d'hommes grâce à des commandes régulières d'œuvres de compositeurs contemporains suédois et étrangers. On a aussi essayé de créer de la place pour de nouvelles formes de concert au moyen des « Caprices » annuels qui ont été imités partout en Suède, et de collaborations avec des musiciens de jazz, de folklore, des artistes du chant, etc. Des tournées remarquées ont conduit OD entre autres en Extrême-Orient, aux Etats-Unis, Canada, Mexique, en Europe centrale, Angleterre et dans les pays nordiques.

RECORDING DATA

Recorded at public concerts, 1987-1990, in the Uppsala University Hall, Sweden

Digital editing: Åke Ljusterdal

Executive producers: Robert von Bahr, Samuel Åhman (OD)

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text (Swedish): © Gunnar Birgegård 2004

Cover text (English): William Jewson. Translations: Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chené (French)

Front cover design: Mattias Larsson

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd., Saltdean, Brighton, England

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

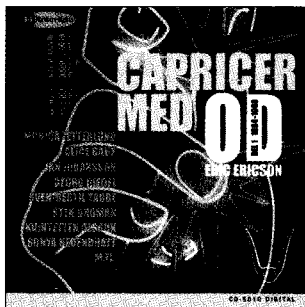
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40

info@bis.se **www.bis.se**

Under perioden 2002-2005 erhåller BIS Records AB stöd till sin verksamhet från Statens kulturråd.

BIS-NL-CD-5027 © & © 2004, BIS Records AB, Åkersberga.

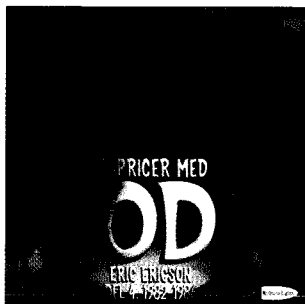
BIS-NL-CD-5010

BIS-NL-CD-5016

BIS-NL-CD-5022

BIS-NL-CD-5024

BIS-NL-CD-5027